

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē yuddhakāṇḍē
॥ ēkōnasaptatitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ॥

rāvaṇasya putrāṇāṃ bandhūnāṃ ca yuddhāya
prasthānamaṅgadēna narāntakasya vadhaśca

ēvaṃ vilapamānasya
rāvaṇasya durātmanaḥ ।
śrutvā śōkābhibhūtasya
triśīrā vākyamabravīt ॥ 6.69.1 ॥

ēvamēva mahāvīryō
hatō nastātamadhyamaḥ ।
na tu satpuruṣā rājan
vilapanti yathā bhavān ॥ 6.69.2 ॥

nūnaṃ tribhuvanasyāpi
paryāptastvamasi prabhō ।
sa kasmāt prākṛta iva
śōcasyātmānamīdṛśam ॥ 6.69.3 ॥

brahmadattāsti tē śaktiḥ
kavacaṃ sāyakō dhanuḥ ।

sahasrakharasaṃyuktō
rathō mēghasamasvanaḥ || 6.69.4 ||

tvayāsakṛddhi śastrēṇa
viśastā dēvadānavāḥ |
sa sarvāyudhasampannō
rāghavaṃ śāstumarhasi || 6.69.5 ||

kāmaṃ tiṣṭha mahārāja
nirgamiṣyāmyahaṃ raṇē |
uddhariṣyāmi tē śatrūn
garuḍaḥ pannagāniva || 6.69.6 ||

śambarō dēvarājēna
narakō viṣṇunā yathā |
tathādya śayitā rāmō
mayā yudhi nipātitaḥ || 6.69.7 ||

śrutvā triśirasō vākyaṃ
rāvaṇō rākṣasādhipaḥ |
punarjātamivātmānaṃ
manyatē kālacōditaḥ || 6.69.8 ||

śrutvā triśirasō vākyaṃ
dēvāntakanarāntakau |
atikāyaśca tējasvī
babhūvuryuddhaharṣitāḥ || 6.69.9 ||

tatō'hamahamityēvaṃ
garjantō nairrtarṣabhāḥ |

rāvaṇasya sutā vīrāḥ
śakratulyaparākramāḥ || 6.69.10 ||

antarikṣagatāḥ sarvē
sarvē māyāviśāradāḥ |
sarvē tridaśadarpaghñāḥ
sarvē samaradurmadāḥ || 6.69.11 ||

sarvē subalasampannāḥ
sarvē vistīrṇakīrtayaḥ |
sarvē samaramāsādya
na śrūyantē sma nirjitāḥ || 6.69.12 ||

dēvairapi sagandharvaiḥ
sakinnaramahōragaiḥ |
sarvē'straviduṣō vīrāḥ
sarvē yuddhaviśāradāḥ |
sarvē pravaravijñānāḥ
sarvē labdhavarāstathā || 6.69.13 ||

sa taistathā bhāskaratulyavarcaśaiḥ
sutairvṛtaḥ śatrubalaśriyārdanaiḥ |
rarāja rājā maghavān yathāmarai -
rvṛtō mahādānavadarpanāśanaiḥ || 6.69.14 ||

sa putrān sampariṣvajya
bhūṣayitvā ca bhūṣaṇaiḥ |
āśīrbhiśca praśastābhiḥ
prēṣayāmāsa vai raṇē || 6.69.15 ||

yuddhōnmattaṃ ca mattaṃ ca
 bhrātarau cāpi rāvaṇaḥ |
 rakṣaṇārthaṃ kumārāṇām
 prēṣayāmāsa saṃyugē || 6.69.16 ||

tē'bhivādya mahātmānaṃ
 rāvaṇaṃ lōkarāvaṇaṃ |
 kṛtvā pradakṣiṇaṃ caiva
 mahākāyāḥ pratasthirē || 6.69.17 ||

sarvauṣadhībhirgandhaiśca
 samālabhya mahābalāḥ |
 nirjagmurnairṛtaśrēṣṭhāḥ
 śaḍētē yuddhakāṅkṣiṇaḥ || 6.69.18 ||

triśirāścātikāyaśca
 dēvāntakanarāntakau |
 mahōdaramahāpārśvau
 nirjagmuḥ kālacōditāḥ || 6.69.19 ||

tataḥ sudarśanaṃ nāgaṃ
 nīlajīmūtasannibham |
 airāvatakulē jāta -
 mārurōha mahōdaraḥ || 6.69.20 ||

sarvāyudhasamāyukta -
 stūṇībhiścāpyalaṅkṛtaḥ |
 rarāja gajamāsthāya
 savitēvāstamūrdhani || 6.69.21 ||

hayōttamasamāyuktaṃ
 sarvāyudhasamākulam |
 ārurōha rathaśrēṣṭhaṃ
 triśirā rāvaṇātmajaḥ || 6.69.22 ||

triśirā rathamāsthāya
 virarāja dhanurdharaḥ |
 savidyudulkaḥ sajvālaḥ
 sēndracāpa ivāmbudaḥ || 6.69.23 ||

tribhiḥ kirīṭaistriśirāḥ
 śuśubhē sa rathōttamē |
 himavāniva śailēndra -
 stribhiḥ kāñcanaparvataiḥ || 6.69.24 ||

atikāyō'titējasvī
 rākṣasēndrasutastadā |
 ārurōha rathaśrēṣṭhaṃ
 śrēṣṭhaḥ sarvadhanuṣmatām || 6.69.25 ||

sucakrākṣaṃ susaṃyuktaṃ
 svanukarṣaṃ sukūbaram |
 tūṇibāṇāsanairdīptaṃ
 prāsāsiparighākulam || 6.69.26 ||

sa kāñcanavicitrēṇa
 kirīṭēna virājatā |
 bhūṣaṇaiśca babhau mēruḥ
 prabhābhiriva bhāsayan || 6.69.27 ||

sa rarāja rathē tasmin
 rājasūnurmahābalaḥ |
 vṛtō nairṛtaśārdūlai -
 rvajrapāṇirivāmaraiḥ || 6.69.28 ||

hayamuccaiḥśravaḥprakhyam
 śvētaṃ kanakabhūṣaṇam |
 manōjavaṃ mahākāya -
 mārurōha narāntakaḥ || 6.69.29 ||

grhītvā prāsamulkābham
 virarāja narāntakaḥ |
 śaktimādāya tējasvī
 guhaḥ śikhigatō yathā || 6.69.30 ||

dēvāntakaḥ samādāya
 pariḥam hēmabhūṣaṇam |
 pariḡrhya giriṃ dōrbhyām
 vapurviṣṇōrviḍambayan || 6.69.31 ||

mahāpārśvō mahātējā
 gadāmādāya vīryavān |
 virarāja gadāpāṇiḥ
 kubēra iva saṃyugē || 6.69.32 ||

tē pratasthurmahātmānō -
 'marāvatyāḥ surā iva |
 tān gajaiśca turaṅgaiśca
 rathaiścāmbudaniḥsvanaiḥ || 6.69.33 ||

anūtpēturmahātmānō
 rākṣasāḥ pravarāyudhāḥ |
 tē virējurmahātmānaḥ
 kumārāḥ sūryavarcasaḥ || 6.69.34 ||

kirīṭinaḥ śriyā juṣṭā
 grahā dīptā ivāmbare |
 pragṛhītā babhau tēṣām
 śastrāṇāmāvaliḥ sitā || 6.69.35 ||

śaradabhrapratikāśā
 haṃsāvalirivāmbare |
 maraṇaṃ vāpi niścitya
 śatrūṇāṃ vā parājayam || 6.69.36 ||

iti kṛtvā matiṃ vīrāḥ
 sañjagmuḥ saṃyugārthinaḥ |
 jagarjuśca praṇēduśca
 cikṣipuścāpi sāyakān || 6.69.37 ||

jagṛhuśca mahātmānō
 niryāntō yuddhadurmadāḥ |
 kṣvēḍitāsphōṭitānāṃ vai
 sañcacālēva mēdinī || 6.69.38 ||

rakṣasāṃ siṃhanādaiśca
 saṃsphōṭitamivāmbaram |
 tē'bhiniṣkramya muditā
 rākṣasēndrā mahābalāḥ || 6.69.39 ||

dadṛśurvānarānīkaṃ
 samudyataśilānagam |
 harayō'pi mahātmānō
 dadṛśū rākṣasaṃ balam || 6.69.40 ||

hastyaśvarathasambādham
 kiṅkiṇīśatanāditam |
 nīlajīmūtasāṅkāśaṃ
 samudyatamahāyudham || 6.69.41 ||

dīptānalaraviprakhyai -
 rnairṛtaiḥ sarvatō vṛtam |
 tad dṛṣṭvā balamāyātaṃ
 labdhalakṣāḥ plavaṅgamāḥ || 6.69.42 ||

samudyatamahāśailāḥ
 sampraṇēdurmuhurmuhuḥ |
 amṛṣyamāṇā rakṣāṃsi
 pratinardanta vānarāḥ || 6.69.43 ||

tataḥ samutkr̥ṣṭaravaṃ niśamya
 rakṣōgaṇā vānarayūthapānām |
 amṛṣyamāṇāḥ paraharṣamugraṃ
 mahābalā bhīmataraṃ praṇēduḥ || 6.69.44 ||

tē rākṣasabalaṃ ghōraṃ
 praviśya hariyūthapāḥ |
 vicērurudyataiḥ śailai -
 rnagāḥ śikhariṇō yathā || 6.69.45 ||

kēcidākāśamāviśya

kēcidurvyāṃ plavaṅgamāḥ |
rakṣaḥsainyēṣu saṅkruddhāḥ
kēcid drumasīlāyudhāḥ || 6.69.46 ||

drumāṃśca vipulaskandhān
gr̥hya vānarapuṅgavāḥ |
tad yuddhamabhavad ghōraṃ
rakṣōvānarasaṅkulam || 6.69.47 ||

tē pādapaśilāśailai -
ścakrurvṛṣṭīmanūpamām |
bāṇaughairvāryamāṇāśca
harayō bhīmavikramāḥ || 6.69.48 ||

siṃhanādān vinēduśca
raṇē rākṣasavānarāḥ |
śīlābhiścūrṇayāmāsu -
ryātudhānān plavaṅgamāḥ || 6.69.49 ||

nirjaghnuḥ saṃyugē kruddhāḥ
kavacābharaṇāvṛtān |
kēcid rathagatān vīrān
gajavājīgatānapi || 6.69.50 ||

nirjaghnuḥ sahasā”plutya
yātudhānān plavaṅgamāḥ |
śailaśṛṅgānvitāṅgāstē
muṣṭibhirvāntalōcanāḥ || 6.69.51 ||

cēluḥ pētuśca nēduśca
 tatra rākṣasapuṅgavāḥ |
 rākṣasāśca śaraistīkṣṇai -
 rbibhiduḥ kapikuñjarān || 6.69.52 ||

śūlamudgarakhaḍgaiśca
 jaghnuḥ prāsaiśca śaktibhiḥ |
 anyōnyam pātayāmāsuḥ
 parasparajayaiṣiṇaḥ || 6.69.53 ||

ripuśōṇitadigdhāṅgā -
 statra vānarakṣasāḥ |
 tataḥ śailaiśca khaḍgaiśca
 viśṛṣṭairharirākṣasaiḥ || 6.69.54 ||

muhūrtēnāvṛtā bhūmi -
 rabhavacchōṇitōkṣitā |
 vikīrṇaiḥ parvatākārai
 rakṣōbhirabhimarditaiḥ |
 āsīd vasumatī pūrṇā
 tadā yuddhamadānvitaiḥ || 6.69.55 ||

ākṣiptāḥ kṣipyamāṇāśca
 bhagnaśailāśca vānarāḥ |
 punaraṅgaistadā cakru -
 rāsannā yuddhamadbhutam || 6.69.56 ||

vānarān vānarairēva
 jaghnustē nairṛtarṣabhāḥ |

rākṣasān rākṣasairēva

jaghnustē vānarā api || 6.69.57 ||

ākṣipya ca śilāḥ śailā -

ñjaghnustē rākṣasāstadā |

tēṣāṃ cācchidya śastrāṇi

jaghnū rakṣāṃsi vānarāḥ || 6.69.58 ||

nirjaghnūḥ śailaśṛṅgaiśca

bibhiduśca parasparam |

siṃhanādān vinēduśca

raṇē rākṣasavānarāḥ || 6.69.59 ||

chinnavarmatanutrāṇā

rākṣasā vānarairhatāḥ |

rudhiram prasṛtāstatra

rasasāramiva drumāḥ || 6.69.60 ||

rathēna ca ratham cāpi

vāraṇēnāpi vāraṇam |

hayēna ca hayaṃ kēci -

nnirjaghnurvānarā raṇē || 6.69.61 ||

kṣuraprairardhacandraiśca

bhallaiśca niśitaiḥ śaraiḥ |

rākṣasā vānarēndrāṇām

bibhiduḥ pādapāñśilāḥ || 6.69.62 ||

vikīrṇāḥ parvatāstaiśca

drumacchinnaishca saṃyugē |

hatais̥ca kapirakṣōbhi -

rdurgamā vasudhābhavat || 6.69.63 ||

tē vānarā garvitahṛṣṭacēṣṭāḥ

saṅgrāmamāsādyā bhayaṃ vimucya |

yuddhaṃ sma sarvē saha rākṣasaistē

nānāyudhāścakruradīnasattvāḥ || 6.69.64 ||

tasmin pravṛttē tumulē vimardē

prahr̥ṣyamāṇēṣu valīmukhēṣu |

nipātyamāṇēṣu ca rākṣasēṣu

maharṣayō dēvagaṇāśca nēduḥ || 6.69.65 ||

tatō hayaṃ mārutatulyavēga -

māruhya śaktiṃ niśitāṃ pragṛhya |

narāntakō vānarasainyamugraṃ

mahārṇavaṃ mīna ivāvivēśa || 6.69.66 ||

sa vānarān sapta śatāni vīraḥ

prāsēna dīptēna vinirbibhēda |

ēkaḥ kṣaṇēnēndraripurmahātmā

jaghāna sainyaṃ haripuṅgavānām || 6.69.67 ||

dadṛśuśca mahātmānaṃ

hayapṛṣṭhapraṭiṣṭhitam |

carantaṃ harisainyēṣu

vidyādharamaharṣayaḥ || 6.69.68 ||

sa tasya dadṛśē mārgō

māṃsaśōṇitakardamaḥ |

patitaiḥ parvatākārai -

rvānarairabhisaṃvṛtaḥ || 6.69.69 ||

yāvad vikramitum buddhiṃ

cakruḥ plavagapuṅgavāḥ |

tāvadētānatikramya

nirbibhēda narāntakaḥ || 6.69.70 ||

jvalantaṃ prāsamudyamya

saṅgrāmāgrē narāntakaḥ |

dadāha harisainyāni

vanānīva vibhāvasuḥ || 6.69.71 ||

yāvadutpāṭayāmāsu -

rvṛkṣāñśailān vanaukasaḥ |

tāvat prāsahatāḥ pētu -

rvajrakṛttā ivācalāḥ || 6.69.72 ||

dikṣu sarvāsu balavān

vicacāra narāntakaḥ |

pramṛdnan sarvatō yuddhē

prāvṛṭkālē yathānilaḥ || 6.69.73 ||

na śēkurdhāvitum vīrā

na sthātum spanditum bhayāt |

utpatantaṃ sthitaṃ yāntaṃ

sarvān vivyādha vīryavān || 6.69.74 ||

ēkēnāntakakalpēna

prāsēnādityatējasā |

bhagnāni harisainyāni
nīpēturdharaṇītalē || 6.69.75 ||

vajraniṣpēṣasadrśaṃ
prāsasyābhiniṣpātanam |
na śēkurvānarāḥ sōḍhuṃ
tē vinēdurmahāsvanam || 6.69.76 ||

patatāṃ harivīrāṇāṃ
rūpāṇi pracakāśirē |
vajrabhinnāgrakūṭānāṃ
śailānāṃ patatāmiva || 6.69.77 ||

yē tu pūrvam mahātmānaḥ
kumbhakarṇēna pātītāḥ |
tē svasthā vānaraśrēṣṭhāḥ
sugrīvamupatasthirē || 6.69.78 ||

prēkṣamāṇaḥ sa sugrīvō
dadṛśē harivāhinīm |
narāntakabhayatrastāṃ
vidravantīm yatastataḥ || 6.69.79 ||

vidrutāṃ vāhinīm drṣṭvā
sa dadarśa narāntakam |
grhītaprāsamāyāntaṃ
hayapṛṣṭhapraṭiṣṭhitam || 6.69.80 ||

drṣṭvōvāca mahātējāḥ
sugrīvō vānarādhipaḥ |

kumāramaṅgadaṃ vīraṃ
śakratulyaparākramam || 6.69.81 ||

gacchainaṃ rākṣasaṃ vīraṃ
yō'sau turagamāsthitaḥ |
kṣōbhayantaṃ haribalaṃ
kṣipraṃ prāṇairviyōjaya || 6.69.82 ||

sa bharturvacanaṃ śrutvā
niṣpapātāṅgadastadā |
anīkānmēghasaṅkāśā -
daṃśumāniva vīryavān || 6.69.83 ||

śailasaṅghātasāṅkāśō
harīṇāmuttamō'ṅgadaḥ |
rarājāṅgadasannaddhaḥ
sadhāturiva parvataḥ || 6.69.84 ||

nirāyudhō mahātējāḥ
kēvalaṃ nakhadaṃṣṭravān |
narāntakamabhikramya
vālīputrō'bravīd vacaḥ || 6.69.85 ||

tiṣṭha kiṃ prākṛtairēbhi -
rharibhistvaṃ kariṣyasi |
asmin vajrasamasparśaṃ
prāsaṃ kṣipra mamōrasi || 6.69.86 ||

aṅgadasya vacaḥ śrutvā
pracukrōdha narāntakaḥ |

sandaśya daśanairōṣṭhaṃ
 niḥśvasya ca bhujaṅgavat |
 abhigamyāṅgadaṃ kruddhō
 vāliputraṃ narāntakaḥ || 6.69.87 ||

sa prāsamāvidhya tadāṅgadāya
 samujjvalantaṃ sahasōtsasarja |
 sa vāliputrōrasi vajrakalpē
 babhūva bhagnō nyapatacca bhūmau || 6.69.88 ||

taṃ prāsamālōkya tadā vibhagnaṃ
 suparṇakṛttōragabhōgakalpam |
 talaṃ samudyamya sa vāliputra -
 sturaṅgamasyābhijaghāna mūrdhni || 6.69.89 ||

nimagnapādaḥ sphuṭitākṣitārō
 niṣkrāntajihvō'calasannikāśaḥ |
 sa tasya vājī nipapāta bhūmau
 talaprahārēṇa vikīrṇamūrdhā || 6.69.90 ||

narāntakaḥ krōdhavaśaṃ jagāma
 hataṃ turaṅgaṃ patitaṃ samīkṣya |
 sa muṣṭimudyamya mahāprabhāvō
 jaghāna śīrṣē yudhi vāliputraṃ || 6.69.91 ||

athāṅgadō muṣṭiviśīrṇamūrdhā
 susrāva tīvraṃ rudhiraṃ bhr̥śōṣṇam |
 muhurvijajvāla mumōha cāpi
 saṃjñāṃ samāsādya visismiyē ca || 6.69.92 ||

athāṅgadō mṛtyusamānavēgaṃ
 saṃvartya muṣṭim giriśṛṅgakalpam |
 nipātayāmāsa tadā mahātmā
 narāntakasyōrasi vāliputraḥ || 6.69.93 ||

sa muṣṭinirbhinnanimagnavakṣā
 jvālā vamañśōṇitadigdhagātraḥ |
 narāntakō bhūmitalē papāta
 yathācalō vajranipātabhagnaḥ || 6.69.94 ||

tadāntarikṣē tridaśōttamānām
 vanaukasām caiva mahāpraṇādaḥ |
 babhūva tasmin nihatē'gryavīryē
 narāntakē vālisutēna saṅkhyē || 6.69.95 ||

athāṅgadō rāmamanaḥpraharṣaṇaṃ
 suduṣkaraṃ tat kṛtavān hi vikramam |
 viśiṣmiyē sō'pyati vīryavikramaḥ
 punaśca yuddhē sa babhūva harṣitaḥ || 6.69.96 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē
 yuddhakāṇḍē ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ||